

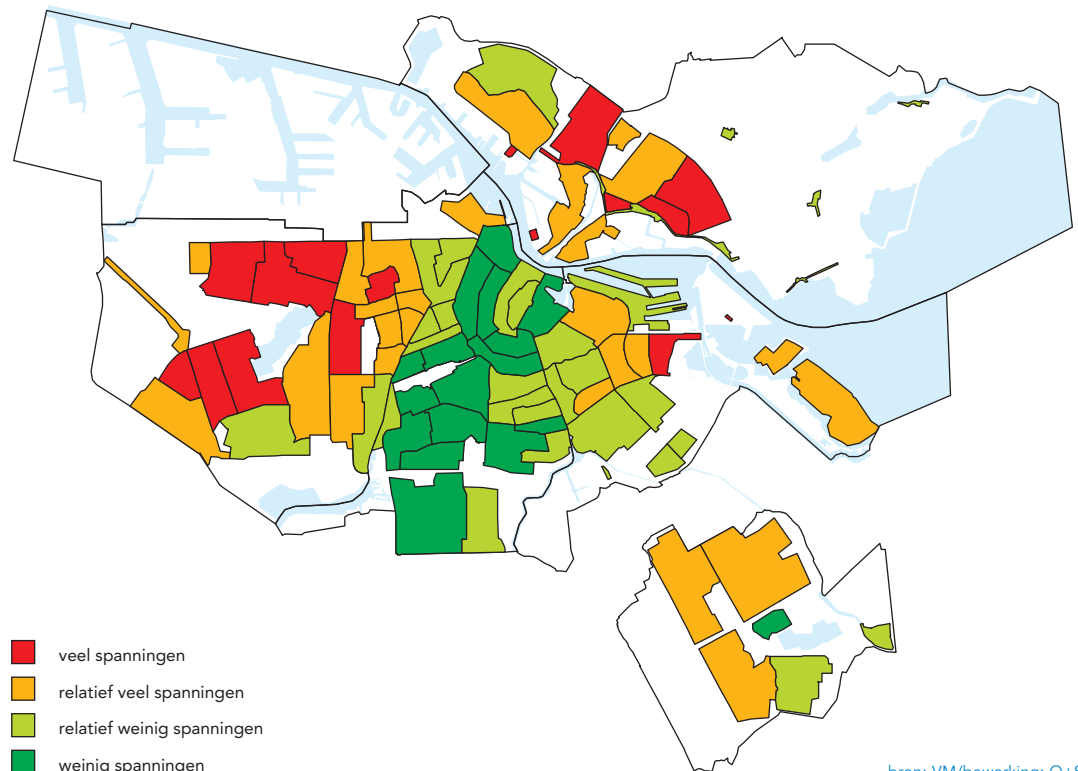
Fact sheet

nummer 3 | mei 2014

Spanningen in Amsterdamse buurten in 2013

O+S heeft een spanningenindex ontwikkeld om per buurt te laten zien in hoeverre sprake is van spanningen tussen bevolkingsgroepen. Deze fact sheet presenteert de meest actueel beschikbare gegevens uit 2013 en de ontwikkeling tussen 2011 en 2013. De spanningen tussen bevolkingsgroepen in Amsterdam zijn redelijk stabiel tussen 2011 en 2013. In de stadsdelen Nieuw-West, Zuidoost en Zuid vond een (lichte) afname plaats en in Noord een lichte toename. Kijkend naar achtergrondkenmerken blijkt dat Antilliaanse, laag opgeleide en mannelijke Amsterdammers relatief vaak spanningen in de buurt ervaren.

Figuur 1 Spanningenindex 2013

Figuur 2 Acht stellingen om spanningen tussen bevolkingsgroepen te meten

gradatie	In deze buurt wonen bevolkingsgroepen waar ik niet zo positief over denk
gradatie	Ik voel wel eens spanningen met buurtgenoten die uit een andere cultuur dan ikzelf afkomstig zijn.
gradatie	Spanningen tussen bevolkingsgroepen in deze buurt zorgen ervoor dat mensen uit verschillende bevolkingsgroepen contact met elkaar vermijden.
oorzaak	Sterke verschillen in religieuze achtergronden van bevolkingsgroepen in deze buurt zorgen voor spanningen.
oorzaak	Het geeft mij een onprettig gevoel dat er in deze buurt bevolkingsgroepen wonen met andere normen en waarden.
oorzaak	Overlast van jongeren uit andere bevolkingsgroepen zorgt voor spanningen in deze buurt.
oorzaak	Het geeft mij een onprettig gevoel dat er in deze buurt bevolkingsgroepen wonen met andere omgangsvormen.
oorzaak	Verschillen in opvattingen tussen bevolkingsgroepen over het schoonhouden van deze buurt zorgen voor spanningen.

Toelichting spanningenindex

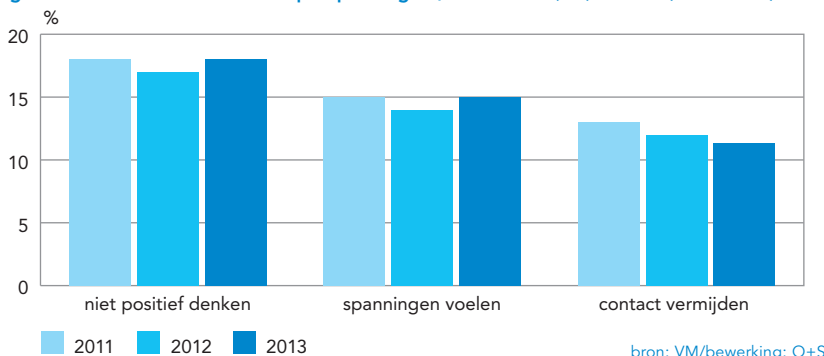
Om de mate van spanningen tussen bevolkingsgroepen in beeld te brengen, heeft O+S in samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut en de Leerstoel Veiligheid en Burgerschap van de Vrije Universiteit een instrument ontwikkeld.¹ Spanningen in buurten, die vaak niet direct zichtbaar zijn, kunnen met het instrument gemonitord worden, ook in het kader van eventueel ingezette beleidsmaatregelen. Dit signaleringsinstrument

bestaat uit acht stellingen. Drie stellingen meten verschillende gradaties van 'spanningen' (cognitie, emotie, gedrag), vijf stellingen bieden inzicht in verschillende potentiële oorzaken voor spanningen (zie figuur 2).

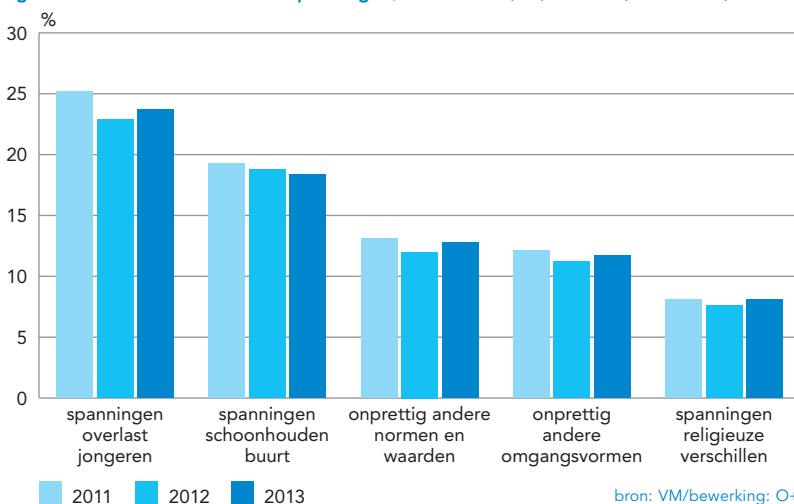
Deze acht stellingen zijn opgenomen in de Amsterdamse Veiligheidsmonitor. De Veiligheidsmonitor is een enquête over leefbaarheid, veiligheid en criminaliteit die jaarlijks onder ongeveer 12.000 bewoners van de politieregio Amsterdam-Amstelland wordt afgenomen (1.000 per maand).

Het basisjaar van de spanningenindex is 2011 en het gemiddelde van Amsterdam is hierbij 100. De spanningenindex betreft de gemiddelde score van een buurt² op de acht stellingen van het signaleringsinstrument gedeeld door de gemiddelde score van alle buurten in 2011.³ Buurten met relatief veel spanningen hebben een rode kleur, buurten met juist relatief weinig spanningen een donkergroene kleur. Buurten die meer een middenpositie innemen, krijgen ofwel een oranje kleur toegekend ofwel een lichtgroene kleur.⁴ Figuur 1 toont de spanningenindex per buurtcombinatie in 2013.

Figuur 3 Gradaties van het concept 'spanningen', 2011-2013 (% (helemaal) mee eens)

Figuur 4 Oorzaken van ervaren spanningen, 2011-2013 (% (helemaal) mee eens)

Ontwikkeling spanningen tussen 2011 en 2013

Drie stellingen van de index geven inzicht in de gradaties van spanningen in de stad. Van de Amsterdamse bewoners geeft in 2013 18% aan dat in de buurt bevolkingsgroepen wonen waar hij/zij niet positief over denkt, 15% van de Amsterdammers voelt spanningen met buurtgenoten uit een andere cultuur en 11% geeft aan dat bevolkingsgroepen contact met elkaar mijden door de spanningen in de buurt (zie figuur 3).

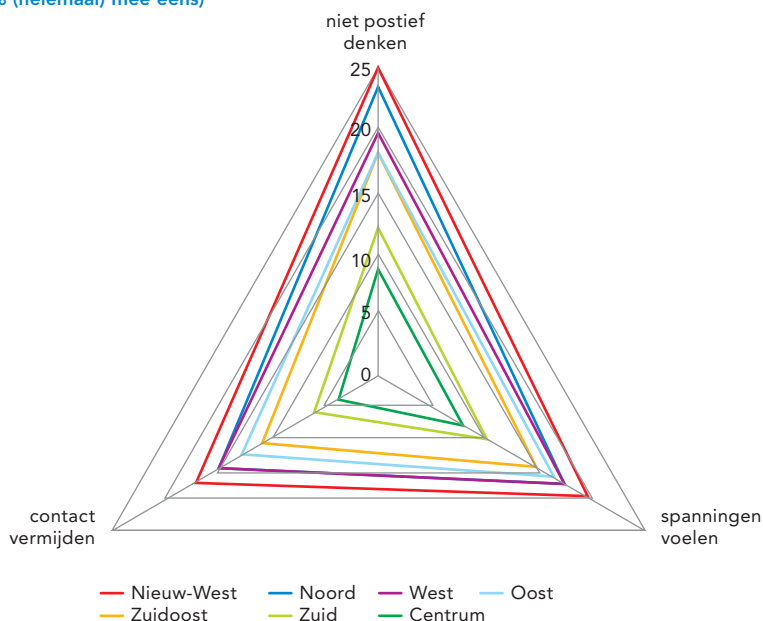

Tabel 5 Spanningenindex naar stadsdelen, 2011-2013

stadsdeel		2011	2012	2013
Centrum	A	86	87	86
West	E	100	100	100
Nieuw-West	F	113	108	109
Zuid	K	91	89	89
Oost	M	100	99	101
Noord	N	106	107	108
Zuidoost	T	105	100	102
Amsterdam ^a	totaal	100	99	99

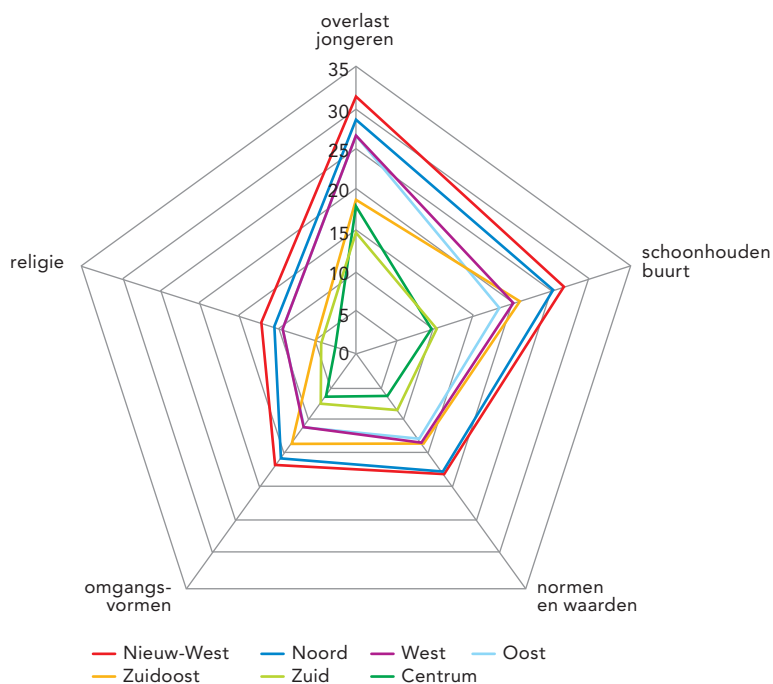
Standaarddeviatie 9,1 ^a Hier gebaseerd op gemiddelde van zeven stadsdelen.

Figuur 6 Gradaties van het concept 'spanningen' naar stadsdelen, 2013 (% (helemaal) mee eens)

bron: VM/bewerking: O+S

Figuur 7 Oorzaken van ervaren spanningen naar stadsdelen, 2013 (% (helemaal) mee eens)

bron: VM/bewerking: O+S

Tussen 2012 en 2013 is het aandeel bewoners dat niet zo positief denkt en het aandeel dat spanningen ervaart licht toegenomen (en weer op het niveau van 2011). Het aandeel dat hierdoor contact vermijdt is sinds 2011 afgenomen tot 2013 (13 naar 11%).

De vijf stellingen met potentiële oorzaken van spanningen laten zien dat gedrag van andere bewoners vaker aanleiding voor spanningen tussen bevolkingsgroepen is dan religieuze tegenstellingen (zie figuur 4). Zo vindt 24% van de bewoners in 2013 dat overlast van jongeren uit andere bevolkingsgroepen voor spanningen zorgt en 18% dat spanningen ontstaan als gevolg van verschillende opvattingen over het schoonhouden van de buurt. Spanningen door verschillende religieuze verschillen wordt met 8% het minst waargenomen.

Tussen 2012 en 2013 is er sprake van een (lichte) toename van spanningen door overlast van jongeren, religieuze verschillen, verschillende normen en waarden en omgangsvormen (vier van de vijf stellingen). De stijging is echter zo miniem dat het (hogere) niveau van 2011 niet bereikt wordt. Spanningen door verschillende opvattingen over het schoonhouden van de buurt kent tussen 2011 en 2013 een continue afname.

Verschillen tussen stadsdelen

In de stadsdelen Nieuw-West en Noord is het meest sprake van spanningen tussen bevolkingsgroepen in 2013: de spanningenindex is in deze stadsdelen 109 en 108 (tabel 5). In de stadsdelen Centrum en Zuid zijn er juist relatief weinig spanningen tussen bevolkingsgroepen (86 en 89).

Tussen 2011 en 2013 is de spanningenindex in de stadsdelen Nieuw-West, Zuidoost en Zuid iets afgenomen. Een lichte toename vond plaats in Noord. In Centrum en West is de index tussen 2011 en 2013 op vergelijkbaar niveau gebleven.

Figuren 6 en 7 laten per stadsdeel de scores zien op de afzonderlijke stellingen uit de spanningenindex.

Figuur 6 toont de drie gradaties van spanningen, figuur 7 de vijf mogelijke oorzaken van spanningen. Uit deze figuren komt naar voren dat de stadsdelen Nieuw-West en Noord zich vooral van de andere stadsdelen onderscheiden op de gebieden: niet positief denken over andere bevolkingsgroepen, spanningen door verschillende opvattingen over het schoonhouden van de buurt en onprettige gevoelens over andere normen en waarden. Nieuw-West onderscheidt zich nog

van Noord door hogere scores op het ervaren van spanningen, contactvermijding, spanningen door overlast van jongeren en door religieuze tegenstellingen.

Top tien buurten met spanningen

In de Indische Buurt Oost zijn er in 2013 de meeste spanningen tussen bevolkingsgroepen (tabel 8). Van de tien buurten met de hoogste score op de spanningenindex liggen er vijf in stadsdeel Nieuw-West, drie in stadsdeel Noord, een in stadsdeel Oost en een in West. De spanningenindex van

de buurten in de top tien loopt in 2013 van 111 (Osdorp-Oost) naar 120 punten (Indische Buurt Oost). Tussen 2012 en 2013 zijn de Kolenkit, Overtoomse Veld, Westlandgracht en Slotervaart uit de top tien gegaan. Nieuw in de top tien zijn: de Indische Buurt Oost (met een toename van 12 punten op de index), Banne/Buiksloterham (+9), Slotermeer-Noordoost (+7) en Erasmuspark (+7).

Top tien buurten met grootste toename en afname spanningen

Tabel 9 toont zowel de tien buurten waar de spanningenindex tussen 2012 en 2013 het sterkst is afgenomen, als de buurten waar de index het sterkst is toegenomen. De sterkste afname vond plaats in Slotervaart (stadsdeel Nieuw-West). De grootste toename in de Indische Buurt Oost.

Tabel 8 Top tien buurten met hoogste score op spanningenindex, 2013

	index		index
1 Indische Buurt Oost	120	6 Erasmuspark	112
2 Nieuwendam-Noord	118	7 Osdorp-Midden	112
3 Slotermeer-Noordoost	117	8 Tuindorp Nieuwendam/Buiksloot	112
4 Banne/Buiksloterham	115	9 De Punt	112
5 Geuzenveld/Spieringhorn	114	10 Osdorp-Oost	111

Tabel 9 Top tien buurten met sterkste afname of toename op spanningenindex tussen 2012 en 2013

top tien afname	index	top tien toename	index
1 Slotervaart	-11	1 Indische Buurt Oost	+13
2 Omval/Betondorp	-9	2 Waterland/N'damham/dijken	+11
3 Oostzanerwerf/Kadoelen	-9	3 Middenmeer	+10
4 Indische Buurt West	-8	4 Banne/Buiksloterham	+9
5 De Krommert 1	-8	5 Tuindorp N'dam/Buiksloot	+9
6 Haarlemmerbuurt	-7	6 Frankendael	+7
7 Buikslotermeer	-7	7 Erasmuspark	+7
8 Weesperzijde	-6	8 Slotermeer-Noordoost	+7
9 Helmers-/Vondelbuurt	-6	9 Weesperbuurt/Plantage	+7
10 Westlandgracht	-5	10 Burgwallen-Nieuwe Zijde	+6

Achtergrondkenmerken inwoners die spanningen ervaren

Op basis van de acht stellingen uit de spanningenindex zijn we nagegaan welke Amsterdammers vooral verschillende gradaties en soorten van spanningen ervaren in 2013.

Tabel 10 laat zien dat er redelijk wat verschillen zijn tussen verschillende leeftijdscategorieën. Zo ervaren 21-34 jarigen relatief de meeste spanningen met andere bevolkingsgroepen, terwijl de 50-plussers het meest onprettige gevoelens hebben vanwege verschillende normen en waarden van andere bevolkingsgroepen.

Als we naar herkomst kijken, valt op dat Antilliaanse Amsterdammers relatief vaak spanningen ervaren (op zes van de acht stellingen).

Tabel 10 Achtergrondkenmerken personen die vooral spanningen ervaren, 2013

	leeftijd	herkomst	seks	opleiding
niet positief denken	21-49	Antilliaans, Turks	man	laag
spanningen ervaren	21-34	Antilliaans, autochtoon	man	laag, midden
vermijden	-	Antilliaans, Turks	man	laag, midden
overlast jongeren	21-49	Turks	man	laag, midden
schoonhouden buurt	35-64	westers allochtoon, autochtoon	-	midden
normen en waarden	50+	Antilliaans, autochtoon	man	laag
omgangsvormen	-	Antilliaans, niet-westers allochtoon	man	laag
religie	-	Antilliaans, niet-westers allochtoon, autochtoon	man	laag

Datzelfde geldt in iets mindere mate voor Turkse Amsterdammers (drie stellingen bovengemiddeld) en autochtonen (vier stellingen bovengemiddeld).

Mannen blijken over de gehele linie meer spanningen met andere bevolkingsgroepen te ervaren. Datzelfde geldt voor bewoners met een laag opleidingsniveau (uitgezonderd spanningen door het schoonhouden van de buurt). Over het algemeen zien we dat het ervaren van onprettige gevoelens en spanningen afneemt naarmate de bewoner een hoger opleidingsniveau heeft.

Verdiepende buurtscan

Deze fact sheet biedt een eerste inzicht in spanningen tussen bevolkingsgroepen in Amsterdamse buurten en de ontwikkeling van deze spanningen. Op basis van de Veiligheidsmonitor (waarin de spanningenindex is opgenomen), is het mogelijk meer informatie over de spanningen in een buurt te geven, zoals:

- welke elementen van spanningen vooral hoog zijn in een bepaalde buurt,
- welke elementen van spanningen vooral toegenomen of afgenomen zijn in een bepaalde buurt en
- welke typen bewoners vooral spanningen in een specifieke buurt ervaren.

Ook is het mogelijk om, vergelijkbaar met het project 'Samenleven met verschillen' verdiepend onderzoek te laten plaatsvinden. In 2011 is in

samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut in vijftien Amsterdamse buurten een verdiepende kwantitatieve en kwalitatieve scan uitgevoerd, waarbij het signaleringsinstrument als vertrekpunt is gebruikt. Een uitgebreide enquête onder bewoners en interviews met bewoners en professionals hebben in deze vijftien buurten gezorgd voor meer inzicht in de locatiespecifieke risicofactoren en beschermende factoren voor spanningen. De vijftien buurtscans hebben ook per buurt laten zien in hoeverre het bestaande beleid aansluit op de risicofactoren in de buurt: op welke risicofactoren moet men zich meer richten, welke beschermende factoren kunnen (nog meer) versterkt worden? Om buurtspecifiek beleid te kunnen ontwikkelen is het bijvoorbeeld van belang te weten tussen welke bevolkingsgroepen spanningen zijn. Gaat het bijvoorbeeld om Turkse versus autochtone Amsterdammers, om huurders versus kopers of over jongeren versus ouderen (of een mix van dezen). Ook is om gerichte beleidsmaatregelen te kunnen nemen meer kennis nodig over de gehele mix van risicofactoren voor spanningen die in een buurt aanwezig zijn. Niet alle potentiële risicofactoren zijn immers opgenomen in het signaleringsinstrument. Zo kan ook de aanwezigheid van overlastgevendende jongeren met een licht verstandelijke beperking en bewoners met psychiatrische problematiek, uitgestelde stedelijke vernieuwing, onvoldoende publieke familiariteit en informele sociale controle voor spanningen zorgen.

Tabel 11 Spanningenindex per buurtcombinatie, 2011-2013

		2011	2012	2013
A00	Burgwallen-Oude Zijde	88	87	90
A01	Burgwallen-Nieuwe Zijde	93	90	96
A02	Grachtengordel-West	81	80	78
A03	Grachtengordel-Zuid	84	79	85
A04	Nieuwmarkt/Lastage	82	80	80
A05	Haarlemmerbuurt	87	94	87
A06	Jordaan	87	87	83
A07	De Weteringschans	85	83	79
A08	Weesperbuurt/Plantage	79	83	89
A09	Oostelijke Eilanden/Kadijken	98	98	101
E13/E12(B10/B11)	Spaarndammer- en Zeeheldenbuurt	97	99	101
E14	Staatsliedenbuurt	98	96	94
E16/E15	Centrale Markt/Frederik Hendrikbuurt	94	95	96
E17	Da Costabuurt	101	96	97
E18	Kinkerbuurt	96	98	98
E19	Van Lennepbuurt	99	98	96
E20/E22	Helmers-/Vondelbuurt	86	88	82
E21	Overtoomse Sluis	89	87	85
E37(E36)	Landlust / Sloterdijk	108	107	107
E38	Erasmuspark	109	105	112

Tabel 11 Spanningenindex per buurtcombinatie, 2011-2013 (slot)

		2011	2012	2013
E39	De Kolenkit	107	114	109
E40abc	De Krommert 1	105	110	102
E40defg	De Krommert 2	108	108	104
E41	Van Galenbuurt	113	111	108
E42	Hoofdweg e.o.	107	107	107
E43	Westindische Buurt	98	99	101
F76	Slotermeer-Noordoost	121	110	117
F77	Slotermeer-Zuidwest	114	111	111
F78(F75)	Geuzenveld/Spieringhorn	114	113	114
F79	Eendracht	108	107	107
F81	Osdorp-Oost	117	112	111
F82	Osdorp-Midden	114	114	112
F83	De Punt	122	112	112
F84/F80	Middelveldsche Akerpolder/Lutkemeer/Ookmeer	105	102	107
F85	Slotervaart	111	112	102
K26	Diamantbuurt	105	102	98
K44	Hoofddorppleinbuurt	97	96	93
K45	Schinkelbuurt	95	90	89
K46	Willemspark	80	79	79
K47/K50	Museumkwartier/Duivelseiland	85	75	75
K48	Stadionbuurt	89	90	86
K49	Apollobuurt	88	79	80
K52	Scheldebouurt	85	83	88
K53	IJselbuurt	102	92	88
K54	Rijnbuurt	95	97	92
K90/K59	Buitenveldert-West/Station Zuid/WTC e.o.	86	91	88
K91	Buitenveldert-Oost	92	88	94
M27	Weesperzijde	97	98	92
M28	Oosterparkbuurt	104	101	99
M29	Dapperbuurt	107	105	105
M30	Transvaalbuurt	112	102	107
M31	Indische Buurt West	108	108	100
M32(M34)	Indische Buurt Oost	110	108	120
M33	Oostelijk Havengebied	92	96	96
M35(IJburg)	IJ-eiland e.o.	103	103	104
M55	Frankendael	89	90	98
M56	Middenmeer	87	84	94
M57/M58	Omval/Betondorp	102	108	99
N60	Volewijk	110	109	108
N61	IJplein/Vogelbuurt	109	108	107
N62/N63	Tuindorp Nieuwendam/Buiksloot	105	103	112
N65	Tuindorp Oostzaan	102	104	105
N66/N67	Oostzanerwerf/Kadoelen	100	104	95
N68	Nieuwendam-Noord	116	116	118
N69	Buikslotermeer	107	115	107
N70(N71)	Banne/Buiksloterham	104	106	115
N73/N72/N64	Waterland/Nieuwendamham/dijken	91	81	92
T93	Bijlmer Centrum (D,F,H)	113	105	106
T94	Bijlmer Oost (E,G,K)	100	100	106
T95	Nellestein	99	90	89
T96(T92)	Holendrecht/Reigersbos/Amstel III/Bullewijk	109	102	102
T97	Gein	104	100	97
T98	Driemond	85	88	92

Noten

- 1 Samenleven met verschillen. Over de ontwikkeling van een instrument om polarisatie en vertrouwen in buurten te meten. (2010) Jolijn Broekhuizen en Ron van Wonderen.
- 2 Hiermee bedoelen we 'buurtcombinatie'. Amsterdam bestaat uit 97 buurtcombinaties, waarvan sommige zijn samengevoegd voor de berekening van de index. In deze factsheet zal worden gesproken over 'buurt'.
- 3 Bijvoorbeeld: bewoners uit Osdorp-Midden scoren gemiddeld een 2,7 op de acht stellingen, de gemiddelde score is een 2,4; Osdorp-Midden heeft een spanningenindex van 117 punten. De score op een afzonderlijk item kan variëren tussen 1, helemaal niet eens en 5, helemaal mee eens. Hoe hoger de score, hoe meer bewoners het eens zijn met de stellingen die spanningen meten, zoals 'ik voel wel eens spanningen met buurtgenoten die uit een andere cultuur afkomstig zijn'. De antwoordcategorie 'weet niet, geen antwoord' wordt buiten beschouwing gelaten.
- 4 Toekenning van kleuren vindt plaats op basis van de standaarddeviatie. De kleur oranje kennen we toe indien de indexscore hoger is dan 100, maar de afwijking van het gemiddelde binnen één standaarddeviatie valt. De kleur rood kennen we toe bij afwijkingen van meer dan één standaarddeviatie. Bij de kleuren licht- en donkergroen geldt hetzelfde principe, maar in dat geval is de indexscore lager dan 100.